

**Громадська організація
«Південна фундація педагогіки»**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ РОБІТ
учасників міжнародної
науково-практичної конференції**

**«ПСИХОЛОГІЯ І ПЕДАГОГІКА
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ
НАУК: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ»**

18–19 грудня 2020 р.

Частина I

**Одеса
2020**

УДК 159.9+37.01«312»(063)
П86

Психологія і педагогіка на сучасному етапі розвитку наук: актуальні питання теорії і практики: Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції (18–19 грудня 2020 р., м. Одеса). – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2020. – Ч. 1. – 116 с.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 159.9+37.01«312»(063)

© Автори статей, 2020
© Південна фундація педагогіки, 2020

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Апальков В. В.

СИМВОЛ ЯК РЕГУЛЯТОР ПОВЕДІНКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ.....6

Брагченко А. В.

ІНСТИНКТИ ЯК ДЕТЕРМІНАНТИ ПОВЕДІНКИ ЛЮДИНИ:
ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР9

Іовіцина К. Г.

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ..... 13

Коломієць В. А.

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ
ПСИХОЛОГІВ З РІЗНИМ РІВНЕМ САМОРЕГУЛЯЦІЇ..... 16

Лавріненко В. А.

ДО ОБҐРУНТУВАННЯ ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ДЕЯКИХ
АКТУАЛЬНИХ НАПРЯМКІВ РОЗВИТКУ МЕТОДОЛОГІЇ
ПСИХОЛОГІЇ ЯК МУЛЬТИПАРАДИГМАЛЬНОЇ НАУКИ 19

Лиса А. М., Чистовська Ю. Ю.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСІБ З АЛЕКСИТИМІЄЮ..... 23

Лосієвська О. Г., Мороз В. А.

ПАРАДИГМАЛЬНИЙ ПІДХІД У ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВИМІРІ 26

Потоцька І. С., Мацько Н. Г.

СУБ'ЄКТИВНЕ ПЕРЕЖИВАННЯ
САМОТНОСТІ СУЧАСНИМИ ЖІНКАМИ 30

Цибух Л. М., Галушкіна Д. В.

ОСОБЛИВОСТІ ТОЛЕРАНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ
З РІЗНИМИ РИСАМИ ОСОБИСТОСТІ 34

Чайковський Р. В.

ВПЛИВ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ
НА ФОРМУВАННЯ ХАРАКТЕРУ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ 38

Шинкар М. І.

ПОВЕДІНКОВІ СТРАТЕГІЇ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ 41

Бугасвська Ю. В. САМОРОЗВИТОК КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ	80
Курчученко Т. О. SMART EDUCATION AS A NEW APPROACH IN TRAINING.....	82
Красовська О. О., Купина Т. І. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН	85
Лакітчук О. V. PECULIARITIES OF DISTANCE LEARNING USING HIGH TECHNOLOGIES	88
Лукашук А. В., Гришай Н. Б. РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ.....	90
Ма.танок Н. М. СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ.....	94
Матвійчук А. В. ФОРМУВАННЯ КАРТОГРАФІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ ГЕОГРАФІЇ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ГЕОІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ GOOGLE-MAPS	96
Міськова Н. М., Галас Е. Г. ГОТОВНОСТЬ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З МАТЕМАТИКИ.....	100
Рязанцева Д. В. ОБУЧЕНИЕ РУССКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ: ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ.....	102
Тушко К. Ю., Совва С. М., Бі.язвець Б. Я. ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ» КУРСАНТАМ-ПРИКРДОННИКАМ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЯ».....	106
Хочина Д. С. СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	108
Чернікова Н. В., Шепель І. М. СУЧАСНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ПРИРОДНИЧОГО ЦИКЛУ ЗА УМОВ СОЦІАЛЬНОГО ДИСТАНЦІЮВАННЯ	112

Чернікова Н. В.
старший викладач кафедри природничих дисциплін
Шенель І. М.
викладач кафедри природничих дисциплін
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
м. Харків, Україна

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН ПРИРОДНИЧОГО ЦИКЛУ ЗА УМОВ СОЦІАЛЬНОГО ДИСТАНЦІЮВАННЯ

Сучасні події, спричинені пандемією SARS-Cov19, докорінно змінили не лише суспільно-політичне життя, а й внесли корективи в організацію освітнього процесу. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є активне запровадження в освітній процес дистанційних технологій навчання. Незважаючи на те, що освітяни давно застосовують онлайн-платформи, більшість педагогічних і науково-педагогічних працівників, а також здобувачів вищої освіти, опинилися в незвичному і незручному для них освітньому онлайн-просторі.

Активне впровадження дистанційних технологій навчання потребувало оволодіння новими компетентностями в найкоротший строк. Викладачам насамперед необхідно було опанувати педагогічні технології дистанційного навчання, зрозуміти психологічні принципи дистанційного навчання й особливості сприйняття віртуального спілкування, оволодіти сучасними цифровими гаджетами на такому рівні, який дозволяв би вдосконалювати і швидко адаптувати до власних потреб наявні інструменти дистанційної комунікації, а також надавав би можливість перебувати в постійному пошуку нових ресурсів для навчання в онлайн-режимі. Для здобувачів освіти актуальною стала проблема розвитку самоосвітньої компетентності – здатності до самостійного здійснення освітньої діяльності на відстані.

Незважаючи на достатню кількість наукових напрацювань як зарубіжних (А. Андреев, Р. Деллінг, Г. Рамбле, Д. Кіган, М. Сімонсон, М. Мур, А. Кларк, М. Томпсон), так і вітчизняних науковців (В. Кухаренко, Є. Полат, О. Рибалко, Н. Сиротенко, А. Хуторський), освіта в Україні в умовах соціального дистанціювання більше нагадує класичне заочне навчання із застосуванням деяких елементів і методів дистанційного навчання. До того ж в процесі викладання конкретних дисциплін з експериментальним характером викладання, зокрема біології та хімії, впровадження цих методів не завжди є оптимальним і доречним.

Метою дослідження є аналіз особливостей викладання дисциплін природничого циклу в закладах вищої освіти в умовах соціального дистанціювання.

Впровадження дистанційних технологій в освітній процес до початку пандемії здійснювалося в багатьох закладах освіти і супроводжувалося накопиченням науково-методичного потенціалу, опануванням інформаційними ресурсами та технологіями, розвитком телекомунікаційної інфраструктури [1].

Дистанційне навчання – це форма організації освітнього процесу і педагогічна технологія, в основу якої покладена керована самостійна робота здобувачів освіти, яка здійснюється екстериторіально із застосуванням сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Головною рисою дистанційного навчання є органічне поєднання різноманітних керованих викладачем форм навчання і самостійного опанування здобувачами освіти освітнього матеріалу. За таких умов роль науково-педагогічних працівників і здобувачів освіти набуває нових статусів: викладач виконує роль тьютора, який координує освітній процес і удосконалює ті курси, які викладає, а здобувач освіти має бути достатньо вмотивованим для самостійного пошуку знань і підвищення власного інтелектуального потенціалу [2, с. 33].

На наш погляд перевагами застосування технологій дистанційного навчання є: екстериторіальність, яка сприяє не тільки соціальному дистанціюванню, а й отриманню знань у будь-який зручний час; модульність, яка дозволяє сформувати цілісне уявлення про окрему предметну галузь; комунікативність, яка забезпечує синхронне та асинхронне спілкування у зручний для всіх час і спосіб; технологічність, яка сприяє не лише впровадженню сучасних інформаційних технологій в освітній процес, а й дозволяє максимально візуалізувати теоретичний матеріал і наочно показати сутність багатьох біологічних і хімічних процесів та об'єктів; доступність, яка дає рівні можливості для набуття знань незалежно від місця проживання або стану здоров'я.

Застосування технологій дистанційного навчання для опанування природничими науками дозволяє донести до здобувачів освіти сучасні, оновлені знання з біології або хімії, пояснити абстрактні біохімічні поняття. Проте, за деякими показниками застосування технологій дистанційного навчання в процесі вивчення дисциплін природничого циклу в значній мірі поступається традиційній системі організації освітнього процесу.

При підготовці до навчальних занять викладач ретельно опрацьовує інформацію, виокремлює найголовнішу, і зробить акценти на найважливішому матеріалі під час занять. Процес викладання навчального матеріалу заснований на реальному контакті здобувач-викладач і можливості одразу з'ясувати питання, що виникають. Окрім зменшення безпосереднього спілкування між викладачем і студентами, у науково-

педагогічних працівників збільшуються витрати часу на планування та створення курсів, для здобувачів освіти збільшується навантаження, частою перешкодою для здійснення дистанційного навчання є повільний доступ до ресурсів Інтернет.

Здобувачі освіти, навчаючись дистанційно, мають самостійно опрацювати великі обсяги інформації й опанувати основний зміст навчального матеріалу. Звісно, така технологія навчання вимагає від них високої самоорганізації, самодисципліни, мотивації до опанування дисципліни. До того ж посиленна інформатизація курсу може призвести до зниження пізнавальної активності студентів [3].

Вивчення різних хімічних чи біологічних явищ супроводжується лабораторною роботою, біологічними дослідженнями чи хімічним експериментом. Завданням лабораторного практикуму є формування у студентів практичних навичок роботи з лабораторним обладнанням, набуття вмінь планувати експеримент, отримувати й обробляти експериментальні дані, аналізувати й зіставляти їх, робити висновки. Безумовно, щоб успішно опанувати освітні компоненти природничого циклу і набути відповідних практичних навичок, для здобувачів освіти на першому місці постає проблема безпосередньої роботи з хімічними речовинами і біологічними об'єктами. Спроби «тесорстизувати» освітній компонент, замінюючи експериментальну складову розв'язуванням задач, вправ, завдань проблемного характеру, призводять до зниження якості знань через швидку втрату здобувачами освіти пізнавального інтересу до наук природничого циклу [4]. Тож суттєвим недоліком впровадження дистанційної форми роботи під час вивчення дисциплін природничого циклу вважаємо неможливість ефективного виконання експериментальної складової освітнього компоненту.

Цю проблему можна вирішити через застосування віртуальних лабораторій. З одного боку це вигідно і зручно, особливо з огляду на вартість лабораторного обладнання, реактивів для проведення деяких експериментів, брак кредитних годин на вивчення освітнього компоненту, адаптацію освітніх програм відповідно до Болонської декларації. З іншого боку робота у віртуальних лабораторіях позбавляє змоги формувати навички роботи з мікроскопами, лабораторним обладнанням, хімічним устаткуванням, самостійно планувати та проводити експеримент, помічати деталі і спостерігати специфічні ознаки певних біохімічних процесів. Застосування віртуальних лабораторій повинно мати диференціальний характер і враховувати специфіку викладання освітнього компоненту, щоб не сталося так, що випусники закладу освіти вмітимуть працювати з віртуальними моделями, а не з реальними хімічними і біологічними об'єктами та явищами.

Для збереження балансу між теорією, застосуванням віртуальних експериментів та підтримкою достатнього рівня зацікавленості здобувачів освіти в умовах соціального дистанціювання, доречно використо-

увати інтерактивні технології [3]. У процесі вивчення нового матеріалу – перегляд відсороліків Youtube, організація відсоконференцій за допомогою сервісів Zoom, Google meet, Skype; для засвоєння отриманих знань – використання найвних або власно розроблених інтерактивних завдань на платформах Learning Apps, Googl Form, Kahoot, Proprofs тощо, доступ до електронних каталогів, колекцій посилань, електронних бібліотек, віртуальних лабораторій, баз даних, електронних книг і журналів тощо; для здійснення зворотнього зв'язку – використання електронної пошти, форумів, персональних чатів.

Отже, використання технологій дистанційного навчання у закладах освіти при вивченні дисциплін природничого циклу це вимога часу та реальність сьогодення. Однак слід зауважити, що доречно було б теоретичний матеріал подавати дистанційно, а лабораторні роботи проводити очно, розділивши студентів на невеликі групи у разі потреби, адже будь-яка віртуальна лабораторія не здатна сформувати або удосконалити практичні навички роботи з біологічними об'єктами чи хімічними речовинами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про створення Українського центру дистанційної освіти» № 293 від 07.07.2000 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS452> (дата звернення 18.10.2020).
2. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В. М. Кухаренко [та ін.]. Харків : «Міськдрук», НТУ «ХП», 2016. 284 с.
3. Манойлова С. Використання комп'ютера на уроках хімії. Біологія та хімія в школі. 2001. № 5. С. 22–25.
4. Цимбалюк В. В. Дискусійні аспекти дистанційного навчання при викладанні хімії у вітчизняних вузах. Фундаментальні та прикладні дослідження в географічній, екологічній та хімічній освіті : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., (м. Умань, 14-15 листопада 2013 р.) Умань. : ВПЦ «Візаві». 2013. С. 129–133.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ РОБІТ
учасників міжнародної
науково-практичної конференції

«ПСИХОЛОГІЯ І ПЕДАГОГІКА
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ НАУК:
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ»

18–19 грудня 2020 р.

Частина I

м. Одеса

Видавник – ГО «Південна фундація педагогіки»

Поштова адреса редакції: 65001, Одеса 1, а/с 247

www.pifp.org.ua, tel: +38 099 431 12 14

Підписано до друку 22.12.2020 р. Здано до друку 23.12.2020 р.

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Цифровий друк. Ум.-друк. арк. 6,74

Наклад 100 прим. Зам. № 2312-20.